

Nr 505.

Godkänd av första kammaren den 16 december 1941.

Godkänd av andra kammaren den 16 december 1941.

T I L L K O N U N G E N .

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa åtgärder för främjande av hantverk och småindustri.

(Statsutskottets utlåtande nr 238.)

I propositionen nr 306 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 10 oktober 1941, föreslagit riksdagen att

1) dels besluta, att en statlig fond, benämnd fonden för hantverks- och småindustrikredit, skall inrättas, från vilken fond lån må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen tillstyrkt;

dels till Fonden för hantverks- och småindustrikredit å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock till Lånenämnderna för hantverks- och småindustrikredit å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor;

2) besluta de ändringar i grunderna för lån från statens hantverkslånefond, som av departementschefen tillstyrkts;

3) till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Förslag angående inrättande av en statlig fond för hantverks- och småindustrikredit.

Riksdagen har vid sin prövning av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag funnit att övertygande skäl blivit förebragta för att särskilda åtgärder från statsmakternas sida vidtagas, i syfte att förbättra hantverkets och den mindre industriens kreditmöjligheter. I likhet med 1940 års hantverks- och små-

industriutredning samt departementschefen anser riksdagen, att dessa åtgärder allenast böra avse behovet av långfristig kredit.

Riksdagen är vidare ense med såväl utredningen som departementschefen om lämpligheten av att den ifrågasatta låneverksamheten decentraliseras, samt att såsom villkor för statens medverkan uppställas fordran på att i lånerörelsen enskilt kapital investeras i viss proportion till statsmedlen.

Beträffande den nya kreditverksamhetens organisation har densamma — fränsett departementschefens förslag angående ordningen för låneärendenas behandling och vad därmed står i samband — icke mött någon gensaga från riksdagens sida.

Vad angår låneärendenas behandling m. m. får riksdagen anföra följande.

Såsom av den i ovannämnda statsrådsprotokoll lämnade redogörelsen framgår föreslog utredningen, att en särskild statlig lånefond — benämnd fonden för hantverks- och småindustrikredit — skulle inrättas för tillgodoseende av behovet av långfristig kredit på ifrågavarande område, att distriktsvis skulle bildas s. k. garantiföreningar, vilka i viss utsträckning skulle gå i borgen för inom distriktet utlämnade lån, att dylika distrikt förslagsvis skulle utgöra åtta, med viss närmare angiven gruppering, att omhänderhavandet av låneverksamheten från fonden skulle anförtros åt riksbanken genom dess avdelningskontor, att vid behandlingen av ansökningar om lån från fonden skulle deltaga, förutom vederbörande riksbankskontors styrelse, jämväl tre ledamöter ur styrelsen för vederbörande garantiförening, vilka härför skulle tillerkännas ersättning enligt i gällande kommittékungörelse angivna grunder, att ersättning till riksbanken för befattningen med låneansökningarna skulle utgå med 5 kronor för ansökan, att räntan å lån från fonden icke finge understiga medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av en procent, varvid dock viss hänsyn borde tagas till det allmänna ränteläget, att det borde ankomma på riksbanken att enligt sålunda angivna principer fastställa den räntesats, som vid en var tidpunkt skulle bestämmas, samt att den centrala tillsynen och ledningen av låneverksamheten skulle utövas av fullmäktige i riksbanken, varvid dock chefen för kommerskollegii industribyrå eller, vid förfall för denne, annan av kollegium utsedd befattningshavare skulle deltaga i handläggningen av dylika ärenden.

Sedan fullmäktige i riksbanken i sitt yttrande i ärendet framhållit, att fullmäktige icke kunde dela utredningens mening, att riksbankens kontor borde vara organ för prövning av framställningar om lån från den föreslagna fonden, har departementschefen frångått det av utredningen framlagda förslaget till låneverksamhetens organisation och för sin del förordat att särskilda lånenämnder skulle bildas, en i varje distrikt, medan medelsförvaltningen, utbetalningen av beviljade lån samt arbetet med upptagande och indrivning av räntor och amorteringar skulle överlämnas åt vederbörande länsstyrelse, varjämte kommerskollegium skulle såsom centralt organ hava tillsynen över verksamhetens enhetliga bedrivande. Vid bifall till detta förslag skulle någon särskild avgift för varje låneansökan

icke uttagas och inflytande räntebelopp inklusive tilläggsränta i sin helhet av länsstyrelserna i vanlig ordning inlevereras till statsverket. För bestridande av de med lånenämndernas arbete förenade utgifterna skulle anvisas ett särskilt statsanslag av förslagsanslags natur, som för innevarande budgetår skulle uppföras med 10,000 kronor. Ledamöterna av lånenämnderna och de ledamöter av vederbörande garantiförenings styrelse, som på sätt departementschefen närmare angivit, skulle deltaga i låneärendenas behandling, skulle härför uppbära ersättning enligt bestämmelserna i kommittékungörelsen. Departementschefen har icke haft annat att erinra emot utredningens förslag beträffande räntefotens beräkning, än att räntan borde bestämmas av Kungl. Maj:t.

Riksdagen har för sin del icke kunnat finna den av departementschefen föreslagna anordningen för låneärendenas behandling innebära den lämpligaste lösningen av detta organisatoriska problem. Den angivna förvaltningsapparaten har syntts riksdagen bliva alltför vidlyftig och onödigt tyngande genom det flertal organ — garantiföreningarnas styrelser, lånenämnderna, länsstyrelserna och kommerskollegium — som skulle engageras i densamma. Härförutom måste man räkna med, att denna organisation skulle medföra oproportionerligt höga administrationskostnader. Visserligen har för innevarande budgetår icke upptagits större anslag än 10,000 kronor för lånenämndernas verksamhet, men detta anslag är beräknat med hänsyn till att ifrågavarande verksamhet icke torde kunna igångsättas förrän under senare hälften av budgetåret 1941/42, varjämte är att märka att anslaget, med hänsyn till ovissheten angående medelsbehovets storlek, upptagits som förslagsanslag. Det synes därför sannolikt, att vid ett bifall till departementschefens förslag de årliga statsutgifterna för ändamålet komme att ej oväsentligt överstiga det nu äskade anslaget.

Med hänsyn till de vägande invändningar, som sålunda kunde resas mot det föreliggande förslaget sådant det på denna punkt av departementschefen utformats, har riksdagens vederbörande utskott under hand hänvänt sig till fullmäktige i riksbanken med anhållan om ett uttalande huruvida fullmäktige alltjämt motsatte sig att här ifrågavarande uppgifter lades på riksbanken. Fullmäktige hava vid sammanträde den 19 november 1941 till behandling upptagit denna fråga och enligt nämnda utskott tillhandakommet protokollsutdrag beslutat uttala, att fullmäktige icke ansåge sig böra framställa någon erinran mot att låneverksamheten skulle handhavas av riksbanken genom dess avdelningskontor, under förutsättning att riksbanken (kontorsstyrelserna) ensam finge beslutanderätt i låneärendena, men att lån från lånefonden icke finge beviljas, om vederbörande garantiförenings styrelse avstyrkte lånet. Därest ifrågavarande uppgifter alltså skulle omhändertagas av riksbanken, borde vidare enligt fullmäktiges mening fonden ställas under riksbankens förvaltning, varjämte det borde anförtros åt riksbanken att bestämma åt vilka kontorsstyrelser låneprövningarna skulle anförtros samt att utöva tillsyn över att låntagare fullgjorde sina skyldigheter beträffande dem beviljade lån.

På grund av den ändrade inställning till förevarande spørsmål, som numera intagits av fullmäktige i riksbanken, och då riksdagen anser en organisation enligt de riktlinjer, som angivits av fullmäktige, innebära en smidigare och ekonomiskt förmånligare lösning än den av departementschefen angivna, har riksdagen ansett, att handläggningen av låneärendena bör anordnas på sätt fullmäktige i ovannämnda protokollsutdrag angivit. Enligt riksdagens mening synas några gemensamma sammanträden för låneärendenas behandling mellan avdelningskontorens styrelser och styrelserna för garantiföreningarna icke erfordras. Låneansökningarna torde böra ingivas till respektive avdelningskontor, vars styrelse därefter skulle inhämta yttrande i ärendet från vederbörande garantiförenings styrelse. Riksdagen vill i detta sammanhang framhålla, att, därest det garantiförenings styrelse inrymda inflytandet vid beviljande av lån skulle visa sig medföra risker för att i och för sig önskvärda och livsdugliga företag komme att utestängas från möjligheten till låns erhållande, fullmäktige i riksbanken torde böra anmäla ett dylikt förhållande för Kungl. Maj:t för vidtagande av lämpliga åtgärder i syfte att motverka en dylik utveckling.

För sitt arbete med låneansökningarnas prövning synes riksbanken böra äga uppbära det av utredningen föreslagna beloppet av 5 kronor för ansökning, vilket belopp bör bifogas låneansökningen. Därest erfarenheten framdeles utvisar att detta belopp är alltför lågt tillmätt, torde det få ankomma på riksbankens ledning att taga denna fråga under omprövning och föreslå Kungl. Maj:t de ändrade ersättningsgrunder, som eventuellt kunna finnas påkallade.

Skulle de utredningar av teknisk eller ekonomisk natur, som för låneärendenas avgörande kunna erfordras, undantagsvis kräva särskilda kostnader, torde riksbanken böra vara oförhindrad att av den till en procent fastställda tilläggsräntan bestrida dylika utgifter. Riksdagen förutsätter jämväl att av denna tilläggsränta må bestridas ersättningar i förekommande fall till ledamöterna av garantiföreningarnas styrelser för traktamenten och resekostnader efter grunder, som riksbankens ledning har att bestämma och varvid torde böra iakttagas, att traktamente högst bör utgå enligt kommittékungörelsens bestämmelser, medan resekostnadsersättningarna torde kunna hållas under vad som gäller för kommittéledamöter.

Riksdagen vill vidare uttala, att det enligt riksdagens mening med hänsyn till fördelen av att hava tillgång till förefintlig lokalkännedom vore önskvärdt dels att distrikten bleve mindre än vad utredningen förslagsvis angivit, dels ock att låneansökningarna så vitt möjligt komme att bedömas och ävgras vid ett större antal avdelningskontor än vad som motsvarar antalet distrikt.

Riksdagen har liksom departementschefen icke något att erinra mot att räntefoten bestämmas att utgå enligt av utredningen angivna principer, varvid viss hänsyn synes böra tagas till det allmänna ränteläget, och delar departementschefens uppfattning att räntan bör fastställas av Kungl. Maj:t.

Riksdagen förutsätter, att riksbankens ledning vid handläggning av frågor

rörande låneverksamheten i förekommande fall kommer att samråda med kommerskollegium.

Mot storleken av det såsom kapital till fonden för hantverks- och småindustrikredit föreslagna anslagsbeloppet, 2,000,000 kronor, har riksdagen icke funnit något att erinra. Däremot bortfaller enligt det beslut riksdagen i förevarande ärende fattat behovet av att för lånenämndernas verksamhet anvisa det av Kungl. Maj:t upptagna förslagsanslaget å 10,000 kronor.

I övrigt har vad departementschefen under förevarande avdelning anfört och föreslagit icke givit riksdagen anledning till erinran eller uttalande.

Förslag angående ändringar i gällande bestämmelser om lån från statens hantverkslånefond.

Riksdagen har i likhet med departementschefen icke funnit något att erinra mot de av utredningen föreslagna ändringarna i gällande bestämmelser angående lån från statens hantverkslånefond.

Förslag angående åtgärder till främjande av upplysnings- och rådgivningsverksamhet m. m.

Den i ärendet förebragta utredningen har övertygat riksdagen om att behov av ökad upplysning och rådgivning föreligger inom hantverket och den mindre industrien. I likhet med utredningen och departementschefen anser riksdagen, att åtgärder av här ifrågavarande art i första hand böra ankomma på vederbörande företagarorganisationer. Då emellertid ett framgångsrikt arbete på detta område icke för närvarande synes vara möjligt att ernå utan viss medverkan från statens sida, har riksdagen icke funnit något att erinra mot att en upplysnings- och rådgivningsverksamhet försöksvis kommer till stånd i enlighet med de av departementschefen uppdragna riktlinjerna. Riksdagen har alltså beslutat att å tilläggsstat I för budgetåret 1941/42 för ändamålet i fråga anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

Under återopande av vad ovan anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag,

dels beslutat, att en statlig fond, benämnd fonden för hantverks- och småindustrikredit, skall inrättas, från vilken fond lån må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad riksdagen i det föregående anfört;

dels till *Fonden för hantverks- och småindustrikredit* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

dels beslutat de ändringar i grunderna för lån från statens hantverkslåne-

fond, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 10 oktober 1941 angivits;

dels ock till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under tionde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Stockholm den 16 december 1941.

Med undersåtlig vördnad.